

Nincsen rózsza tövis nélkül

Az Európai Uniónak a földgázigénye miatt van szüksége Oroszországra, nekik pedig a földgázexport biztosítja az ország fejlődését, nagyhatalmi pozíciója megtartását.

A Nabucco bukását nem csak a sokszereplős volta magyarázza, hanem az is, hogy mindvégig tisztázatlan maradt, milyen forrásokra támaszkodhat és ki fogja finanszírozni a hatalmas költségeket. Ebből a szempontból, a versenytársá elölépett Déli-áramlat kedvezőbb helyzetből startolhatott, hiszen Oroszország belső földgázforrásai és az orosz kormányzat pénzügyi elkötelezettsége nem hagyhatott kétséget a program megvalósíthatósága kapcsán. Többek között ezek is magyarázzák, hogy a Nabucco és a Déli-áramlat versenye az utóbbi győzelmével zárult. Igaz, az EU és a hazai ellátásbiztonság első számú követelménye a forrásdiverzifikálás, ami nem valósult meg, de legalább a vezeték választásának lehetőségét javíthatja.

Miután a Nabucco-program közel évtizedes vergődése után észrevétlenül kimúlt, a globális gázpiacon és az EU-Oroszország kapcsolataiban – különösen a jövőjét illetően – drámai fejlemények következtek be. Ami a globális gázpiac átalakulását illeti, első helyen említendő a nem hagyományos földgázkészletek feltárása és a kitermelés robbanásszerű belépése. Néhány éve még a megbízható prognózisok a földgáz élettartamát 70-80 évre tették, csak a nem hagyományos földgázkészletek figyelembevétele után a földgázkészletek élettartama jóval 200 év fölé került. Részben a globális gazdasági válság, részben az energiaigények visszafogottabb alakulása és az energiamix szerkezetének átrendeződése – a megújulókat előtérbe kerülése – a várható gázkeresletet a korábbiaknál jóval szerényebbé tették. Minden jel szerint a gázimportra kényszerülő országok gazdasági és energia-beszerezési pozícióját mindezek javítani fogják a távolabbi jövőben, másfelől a hagyományos földgázforrásokat uraló országok pozícióit erősen rontják.

A globális gázpiaci átalakulások az EU-orosz gázkapcsolatok jövőbeni lehetőségeit is alapvetően érinthetik. Ebből a szempontból a megépülő Déli-áramlat determinációt hoz, és komoly korlátként jelentkezhet a beszerzési források racionális megválasztásánál, ugyanakkor a Déli-áramlat elmaradása az évtized végéig az EU gázbiztonságát erősen megkérdőjelezi. A szélesebben értelmezett jövőbeni gázpiaci fejlemények, a keresleti-kínálati viszonyok oldaláról az előnyök és a hátrányok gondos mérlegelését kívánja a leginkább célravezető magatartás kialakításához.

Talán a gázpiaci változásoknál is meghatározóbb és közvetlenebb hatású a Déli-áramlat jelenlegi megítélésénél a kieleződött ukrán-orosz konfliktus. Remélhetőleg a fegyveres konfliktus viszonylag gyorsan rendeződhet, de a két ország közötti politikai-gazdasági viszony évtizedes kitekintésben is befolyásolhatja az EU és Oroszország közötti együttműködést.

A kölcsönös, egymás elleni gazdasági szankciók idején nehezen képzelhető el a Déli-áramlat megépítésével és annak működtetésével kapcsolatos, egymásnak feszülő érdekek gyors rendezése. A Déli-áramlat előkészítésének és a vezeték megépítésének elhúzódnása tartósítja az orosz-ukrán konfliktusból adódó gázellátási kockázatokat. Ugyanis két-három éves távlatban az ukrán vezeték kiesése esetén nincs érdemleges helyettesítési lehetőség sem EU-szinten, sem hazánkban.

Gazdasági racionalitáson alapuló megközelítés szerint a jelenleg nehezen feloldható ellentmondásban lévő felek hosszabb távú gazdasági érdekei a gázegytműködés további bővítését, elmélyítését feltételezik. Egyfelől, az EU jövőbeni földgázigénye még a nem hagyományos források bevonását feltételezve is meghaladja a várható belső termelést; az unió gázimportja inkább nő, mintsem csökken. Másfelől, Oroszország számára az energiahordozók és benne a földgáz exportja nem nélkülözhető forrás az orosz gazdaság modernizációjánál, a nagyhatalmi pozíciójának megőrzéséhez. A rövid távú „se veled” és a hosszabb távú „se nélküled” helyzet nehezen feloldható, csak a kölcsönös előnyök elfogulatlan számbavétele hozhat megnyugtató megoldást.